

Rippl-Rónai József (1861-1927)

Darvas Lili portréja az „Égi és földi szerelem”-ben, 1922

Pasztell, papír, 55x43 cm
Jelezve jobbra középen: Rónai 1922
Jelezve balra fent: IV. felvonás Lonti

Proveniencia:

- Dr. Neményi Bertalan tulajdonában (1937-1942)

Kiállítva:

- Rippl-Rónai József emlékkiállítás.
Ernst Múzeum, Budapest,
1937. november 25. - december 26., katalógus: 9.
- Bernáth Aurél újabb képeinek és Rippl-Rónai József válogatott műveinek kiállítása.
Gróf Almásy-Teleki Éva Művészeti Intézete,
Budapest, 1942. január 18. - február 2., katalógus: 86.

Reprodukálva:

- Molnár Ferenc: *Égi és földi szerelem*.
Budapest, Pantheon, 1922. /amatőr kiadás/
- *Érdekes Újság*. 1922. 13. szám.

Kikiáltási ár: 6 000 000 Ft / 24 490 EUR

Az *Érdekes Újság* híradása az *Égi és földi szerelem* 500 példányos amatőri kiadásáról

Az Égi és a földi szerelem Molnár Ferenc életművében

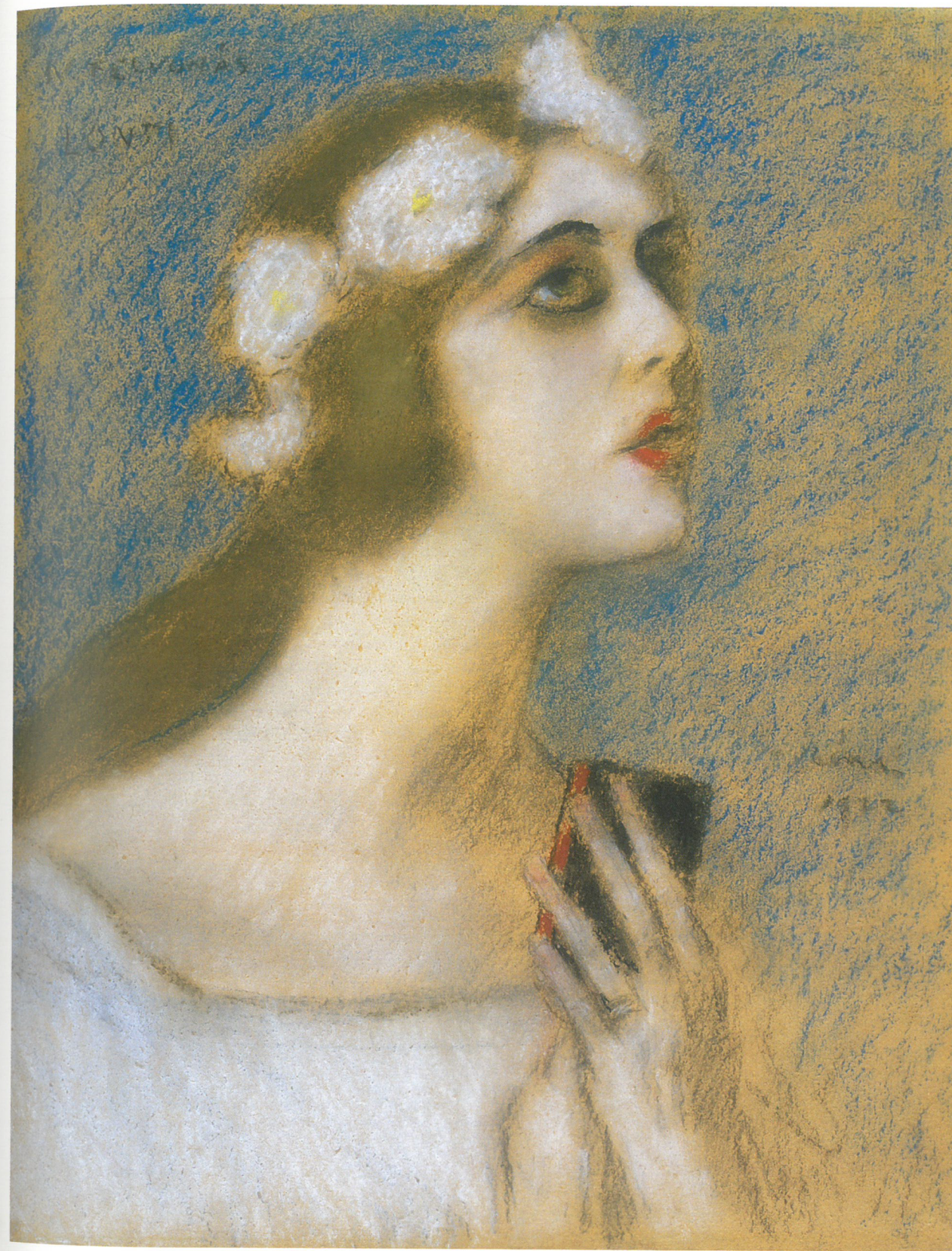
„Molnár Ferenc született drámaíró volt: varázslatos érzékével, eredeti megoldásaival, tökéletes technikájával és mesterségbeli tudásával azonnal kitűnt kortársai közül. Sokrétű író volt, és minden műfajban maradandót alkotott, de világhírét színdarabjai alapozták meg. Kifinomult, szellemes, ironikus szalon-drámáiban ragyogó érzékkel olvasztotta egybe a naturalizmust és a fantáziát; a realizmust és a romantikát; a cinizmust és az érzelmességet; az evilágit és a túlvilágit. Izgalmas, mindenkihez szóló cselekményeit tökéletes időzítés és sziporkázóan szellemes dialógusok jellemzik.” – foglalja össze az író erényeit Molnár monográfiája Györgyey Klára.

Az 1920-as évek elején azonban Molnár kiszáradni látszott, mintha kifogyott volna a témákból és a poénokból. Hozzájárult a „záptojásos-atmoszférához” a Mester zürös magánélete és szerelmi ügyei is. Új irányzatokkal kezdett kísérletezni, a legkülönbözőbb irodalmi stílusokkal: expresszionizmus, impresszionizmus, szimbolizmus, naturalizmus, sőt neoromantikával is próbálkozott. Az eredmény egy sor kevésbé jól sikerült darab (egyik sem kifejezetten "rossz", de messze nem sziporkázó), többek között az *Égi és földi szerelem*, *A vörös malom*, *Riviera*, majd sorrendben *Az üvegcipő* is. A közönség meg nem értése kísérte ezeket a bemutatókat, melynek következtében Molnár 1926-ban, megundorodva a sorozatos kudarcoktól, elmenekül Bécsbe, s megkezdí világkörüli bolyongásait. Életrajzát ekkoriban így sommázza: „Budapesten születtem 1878-ban, joghallgató lettem Genfben 1896-ban, újságíró lettem Budapesten 1897-ben, írtam egy novellát 1900-ban, s egy regényt 1901-ben. Drámaíró lettem idehaza 1902-ben, színműíró lettem külföldön 1908-ban, haditudósító lettem 1914-ben, újra színműíró 1916-ban. Hajam hófehér lett 1918-ban. Most szeretnék újra jogász lenni Genfben.”

Darvas Lili és Molnár kapcsolata

Molnár magánélete nem volt konfliktusoktól mentes. Mint fiatal újságíró bohém életet élt, olykor az italban keresett kikapcsolódást, és borközi állapotban nem egyszer emelt kezét épp aktuális feleségére. Vészi Margit még a gyermekük megszületése előtt hazaköltözött a szülői házba, s később elváltak. Fedák Sári, a második feleség, mazochista volt, szeretett dulakodni Molnárral. A harmadik hitves, a fiatal és türelmes Darvas Lili viszont egyszerűbben szerelte le Molnár férfias kirohanásait. Színházi pletykák szerint a fiatal ara egy alkalmal egy bronz gyertyatartót ragadott magához, és a következőképp fenyegette meg az író: „Ha hozzám nyúlsz, úgy váglak fejbe, hogy ott maradsz!”.

A 40-es évei derekán járó, sikeres író 1920 körül lobbant veszedelmes szerelemre a fiatal és tehetséges Darvas Lili iránt. (Egyes kritikus szerint *Az Égi és földi szerelmet* is egyenesen a fiatal színésznőnek írta.) Azonban megrémült érzé-

Rippl-Rónai József Darvas Lili-sorozata Molnár Ferenc az *Égi és földi szerelem* című drámájának amatőr kiadásában, Panteon, 1922, Budapest

seitől, s ijedtében feleségül vette régi barátnőjét, a viharos Fedák Sárit. A házasság nem tartott sokáig, Molnár rövidesen megadta magát érzelmeinek – Fedák zsarolása és bosszúja dacára – elvált és feleségül vette Darvas Lilit. A szerelmi affér nem múlt el nyomtalanul Molnár életéből, hisz az író *Üvegcipő* című színművében ezt a történetet dolgozta fel, mégpedig azzal a pikáns felhanggal, hogy a mű első színre vitelekora darabban Darvas Lili maga alakította a szerelmi háromszög fiatal "szívtipróját", Irmát.

Darvas Lili Lonti szerepében

Darvas Lili alig másfél esztendő alatt ért el a lánygimnáziumból a Magyar Színház deszkáira. "Nagy" szerepben mutatkozott be és százhuszszor alakította Lontit, amelynek Molnár által teremtett üres keretét neki kellett kitöltenie. Ez kivételes bemutatkozás és kivételes siker volt az akkor a magyar színészet csodagyerekének számított Darvas Lili számára. „A csodagyereknek szinte bántóan teljes vértetében indult el a színpadon, és azóta minden szerepében – ment felfelé egyre feljebb. Ma pedig húszéves korára a magyar színpad leg-gazdagabb színésznője.” – írja Darvas *Égi és földi szerelemben* nyújtott teljesítménye kapcsán Feleky Géza a Nyugatban.

A Darvas Lilit Lonti szerepében megörökítő pasztell-sorozat minden bizonnyal Molnár Ferenc ötlete és felkérése alapján készülhetett. Molnárt Rippl-Rónaihoz jó barátság fűzte – a Nyugat köré csoportosuló írókat, kritikusokat megörökítő ciklusa sorsán – a mester a neves író pasztellportréját is elkészítette. A felkérés apropójául a Nemzeti Színházban 100. előadását megelő *Égi és földi szerelem* szolgáltatta. A neves esemény emlékeztetésképpen Molnár amatőr kiadásban adatta ki a drámát a Phanteon kiadónál, melyhez illusztrációként öt, Darvas Lilitől készült pasztellt „rendelt” Rippl-től. Az 500 példányban kiadott, számozott kötetben megjelent Rippl-Rónai képek litografált változatainak alapjául szolgált a művésznőt ábrázoló jelen portré is.

A pasztellkép pontosan illeszkedik Rippl-Rónai 1920-as években készült olykor kacér, olykor melankolikus, kissé affektált kéztartású, többnyire divatos kalapot, vagy diadémot viselő, mindig elegáns hölgyekről készült portréinak sorába. A Lontit ábrázoló pasztellek idealizált hangvételük ellenére, a színpadra lépő színésznőt hű, szinte dokumentarista igénnyel megörökítő alkotások, melyet Feleky írása is alátámaszt. A kritikus mintha Rippl alkotásai nyomán írta le a színésznőt az egyes felvonásokban: „Az első felvonás elején Lonti még boldog kislány: tizenhét éves szívét most dobogtatja meg először a szerelemnek nevezett misztérium. Molnár fehér tenisruhát ad neki, matrógallérral. A felvonás végén lefogy a mosoly Lonti ajkáról, és szigorú, kemény vonal ül a helyére. Egy hideg, fagyos kéz szorítja össze a tizenhét éves szívét: a féltékenység keze. A «fű» Lonti anyjára hajlik, és Lonti anyja nem lép hátra... Ide nem illenek többé a vidám, fehér, szinte fiús ruha, és Molnár gondoskodik arról, hogy Lontit már komoly,

kék öltözetben érje ez a nagy lelki megtántorodás: átázva jött haza a tenisztérről Lonti, és anyja parancsára száraz ruhát vesz fel... A második felvonás elején Lonti az ablaknál áll, virágdiadémmal homlokán, kibontott hajjal, csodálatosan finom bál ruhában, vállán a nagy, fehér angyalszárnyakkal: hiszen az élő-képben Lonti volt az angyal. És a tündöklően fehér, virágfüzérés, angyalszárnyas, karcsú lányalakot a hajnali rózsaszín parázzsfénye önti el a nyitott ablaknál... Ez olyan fokozás a kosztümben, ahonnan látszólag nem vezet út tovább. De Molnár megtalálja az új crescendót. A harmadik felvonásban az áll alatt összekötött fekete fejkendőből világít ki Lonti kis, sápadt arca. Fekete fejkendő a virágdiadém helyett. A gazdag bál ruhát perkáblblúz váltja fel, a nagy fehér szárnyakat durvaszövésű, barna téli kendő. Az uszály kormányosának felesége öltöztette ki így Lontit, aki most kerül vissza az éjszakai Duna fekete hullámai-ból. A rózsaszín fényből elárasztott bál angyalból szürke, kis ázott veréb lett, és a kék «toalett» kontraszthatása megremegetti az egész nézőteret... Molnár Ferenc nagy a kicsinyekben, de nem kicsiny a nagyokban.”

A színésznő szuggesztív megjelenése tökéletesen jelzi az emocionális azonosulását a szereppel. A kép oly mértékig képes kifejezni a színdarabban egyértelműen megjelenő szerepfelfogást, hogy ezáltal nemcsak Rippl-Rónai művész-ábrázolásainak válik érdekes darabjává, de egyben a színházi stílustörténet tanulmányozásához is fontos adalékokat szolgáltat.

